

Beschermen en behouden van wadvogels in Nederland

Kluut en pullen © Jelle de Jong

De Waddenzee is het grootste getijdensysteem van de wereld dat zich uitstrekt over drie landen: Nederland, Duitsland en Denemarken. Nergens anders bestaat zo'n dynamisch landschap met een veelheid aan leefgebieden gevormd door wind en getijden. De status van UNESCO Werelderfgoed betekent internationale erkenning van de enorme waarde van dit natuurgebied. Jaarlijks bezoeken 10 tot 12 miljoen broed- en trekvogels het gebied. Helaas laten monitoring en onderzoek zien dat de vogelpopulaties van diverse soorten hier al vele jaren op rij dalen. Met het programma Wij&Wadvogels werken natuurorganisaties en overheden samen om kwetsbare populaties te helpen.

Vliegen is topsport

De Waddenzee is een belangrijke schakel voor vooral arctische trekvogels die broeden in een gebied dat zich uitstrekt van Canada en Groenland helemaal tot Midden-Siberië. Hier zoeken zij voedsel en rust om zowel in het voor- als najaar lange trekvluchten te ondernemen. Deze vogels vliegen vaak in één ruk van en naar hun broed- en overwinteringsgebieden. In het voorjaar tot Noord-Canada of Midden-Siberië en in het najaar tot in West- en Zuid-Afrika aan toe. Rotganzen, kanoetstrandlopers en rosse grutto's bijvoorbeeld maken hierbij non-stop vluchten van vele duizenden kilometers.

Bedreigingen

Voedsel, rust en veiligheid voor vogels nemen af. Klimaatverandering, visserij, winning van gas, olie en zout, menselijke verstoring en predatie van grondbroeders bijvoorbeeld door vossen zijn hier de reden van. Ook werkt de afsluiting van de Afsluitdijk en de 'harde begrenzing' door dijken nog steeds door in een verminderde dynamiek en daarmee bestendigheid van de Waddenzee. Deze bedreigingen zorgen ervoor dat de kluut, een typische broedvogel in het Waddengebied, al jaren te weinig jongen groot brengt. Datzelfde geldt voor de strandplevier, bontbekplevier en de noordse stern. Allemaal staan ze op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels.

Urgentie van beschermen

Vogels vormen een belangrijk onderdeel van de biodiversiteit in het Waddengebied en wereldwijd. De urgentie om ze te beschermen is hoog. Populaties van een groot aantal soorten zijn afhankelijk van de Waddenzee, waaronder trekvogels uit de arctische gebieden van Canada tot Siberië. Hun toekomst is zeer onzeker als de Waddenzee zijn functie voor deze soorten verliest. Zelfs uitsterven is in dat geval een reële mogelijkheid, zoals bij de kanoetstrandloper.

Nationaal actieplan wadvogels

Deze zorgelijke situatie was in 2014 reden om tijdens de trilaterale ministersconferentie in het Deense Tønder te besluiten om een gezamenlijk plan op te stellen. Met als doel de neerwaartse trend in broedvogels te keren. Dit werd opnieuw bevestigd in 2018 tijdens de trilaterale ministersconferentie in Leeuwarden. Nederland stelde vervolgens een Actieplan Broedvogels Waddenzee op als concrete uitwerking voor de Nederlandse Waddenzee. Naast de bestaande maatregelen voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelen stelt het Actieplan dat er meer nodig is voor de broedvogels. Het programma Wij&Wadvogels voert deze extra maatregelen uit.

Wij&Wadvogels

In 2019 ging het meerjarige samenwerkingsprogramma Wij&Wadvogels van start. Zeven natuurorganisaties werken samen aan het herstel van gezonde vogelpopulaties in het Waddengebied: Het Groninger Landschap, It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland en de Waddenvereniging. Wij&Wadvogels wordt financieel mogelijk gemaakt door het Waddenfonds, het Investeringskader Waddengebied, het ministerie van LNV en de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen.

Drie complementaire sporen

Voor de aanvullende maatregelen ter bescherming van de vogels werkt Wij&Wadvogels met drie complementaire sporen:

1. *Fysieke maatregelen* door aanleg en inrichten van nieuwe locaties voor allerlei soorten vogels en/of versneld herstel van bestaande locaties, zowel binnen- en buitendijks. Deze maatregelen leiden veelal tot ander beheer.
2. *Gedragsverandering* door mensen bewust te maken van de negatieve gevolgen van verstoring. Dit gebeurt met gedragsbeïnvloeding, communicatie en voorlichting, zowel gericht op het brede publiek als op specifieke hoog-prioritaire gebieden.
3. *Kennis vergaren en uitwisselen* door het goed meten van de effectiviteit van maatregelen. En door opbouw en vastleggen van bewezen beschermingsmaatregelen (conservation evidence) en actieve (inter)nationale kennisuitwisseling; leren door doen.

Goed voorbeeld Hegewirsterfjild

Op de projectlocatie Hegewirsterfjild nabij Harlingen in Friesland komen de drie sporen allemaal samen. Dit is een binnendijkse hoogwatervluchtplaats en broedgebied. Door het afgraven van landbouwgrond werd het gebied natter en dus aantrekkelijker voor vogels. Het geleiden van recreanten voorkomt verstoring door mensen. Het gebied is een groot deel van het jaar afgesloten. Mensen worden naar de een uitkijktoren geleid. Dit is met succes. Monitoring laat zien dat er in 2022 ruim 4.000 broedparen van 25 soorten vogels waren. Dat zijn 2.000 paar meer dan in 2018.

Meer te doen

Er is nog veel meer te doen voor de vogels in het Waddengebied. Daar blijft het programma Wij&Wadvogels zich onder leiding van Vogelbescherming Nederland voor inzetten. Het programma loopt door tot en met 2027. Met in totaal bijna 50 projecten, een budget van ruim 30 miljoen euro en geografisch verspreid in het Nederlandse Waddengebied draagt het programma bij aan gezonde wadvogelpopulaties. De urgentie om vogels in het waddengebied te beschermen en te behouden, is immers onverminderd hoog.

Wij&Wadvogels is een meerjarig samenwerkingsprogramma van:

Dit programma is financieel mogelijk gemaakt door:

